Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Luis Anduaga Lamariano

Antzuola, Gipuzkoa (1922-2012)

Aurkibidea

Biografia

Antzuolako Buztinzuri kalean jaiotakoa, lehenengo ikasketak herriko eskolan burutu zituen eta gerora maristetara joan zen ikastera. 13 urterekin hasi zen lanean Antzuolan bertan; gerra ostean, berriz, Soraluzera joan zen lanera.

Zintak

ANT-059

- **Proiektua**: Deba Eskualdeko Ahotsak - Antzuola
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Alberdi Bilbao, Itziar
- **Data**: 2005-07-04
- **Iraupena**: 60 min
- **Euskarria**: MiniDV
- **Kodifikatzailea**: Alberdi Bilbao, Itziar
- **Transkribatzailea(k)**: Elexpuru, Juan Martin

ANT-060

- **Proiektua**: Deba Eskualdeko Ahotsak - Antzuola
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Alberdi Bilbao, Itziar
- **Data**: 2005-07-04
- **Iraupena**: 60 min
- **Euskarria**: MiniDV
- **Kodifikatzailea**: Alberdi Bilbao, Itziar

Pasarteak

1. Buztinzuri kalean jaiotakoa

- **Erref**: ANT-059/002
- **Iraupena**: 0:00:45. **Hasi**: 00:01:05. **Bukatu**: 00:01:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak

Laburpena:
1922ko urriaren 6an jaiotakoa, Buztinzuri kalean. Kalea nolakoa zen: dendak; batzokia; etab.

Transkripzioa
-"Seis de octubre del veinti dos; santoral San Bruno".
-Enterauko gara santu horrek zer ein zeban. Eta zein kaletan?
-Kale Bustinzuri.
-Bustinzuri kalian. Eta nun zeuan kale hori?
-Hortxe dao. Hortxe bertan. Hemendik ezta ikusten baiña.
-Berdin-berdin jarraitzen dau ala aldatu ein da?
-Ez, berrittuta dao.
-Zelakua zan lehen?
-Etxe onak, bai, batzokixa egon zan han bertan.
(...)

2. Batzokia nolakoa zen

- **Erref**: ANT-059/005
- **Iraupena**: 0:01:35. **Hasi**: 00:03:35. **Bukatu**: 00:05:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Abertzaleak

Laburpena:
Batzokia nolakoa zen. Antzerkiak egiten ziren; abestu; etab.

Transkripzioa
(...)
-Zelakua zan batzokixa? Zer zeukan, tabernia?
-Goixan batzokixa, goiko pisuan. Han zeuan teatrua eitteko zera, zela esaten jako horri?
-Kontxita: Eszenaixua.
-Orduan teatruak-eta eitten zien?
-Bai.
-Zeuk parte hartu ziñuan?
-Ez, teatruak eitten ez, kantuan bai. Gu mutikuak, tipliak eta. Hemen be eitten zan gero, eliza onduan beste saloe bat zeuan eta; haura ez euanian, gerra denporan kendu zien horrek danak, eta ba gero hemen. Eta hor be kantuan egin eta, holaxe. Eskolan be bai eta. Holaxe.

3. Herriko eskolatik maristetara

- **Erref**: ANT-059/007
- **Iraupena**: 0:00:50. **Hasi**: 00:05:10. **Bukatu**: 00:06:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Fraideak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak

Laburpena:
Herriko eskolan ibilitakoa. Azkenengo urtea, maristetan egin zuen eta handik lanera, 13 urterekin.

Transkripzioa
-Eta eskolan nun ibili ziñan?
-Hortxe.
-Herriko eskolan?
-Bai. Herriko eskolan. Gero azkenengo urtia, [...] urte bat ez naben in, maristatara [...], kolejiyuan haura. Han urtebete be ez naben ein. Setienbrian sartu ta maietzian urten. Lanera, e? Hamahiru urte nauzkan.
- Hamahiru urtekin ya lanea.
- Bai, lanea. Ta gero lanian hasi eta gerria etorri zan segiduan eta, treintaiseisian sartu nintzan eta treintaisesian gerriak urten zeban juliuan, ta handik eta maietzian sartu nintzan, ba eskolan [...]. Gero kitto eskolara, haura gastau zan eta gero lanian.

4. Herriko eskola; eskola txikia

- **Erref**: ANT-059/008
- **Iraupena**: 0:05:00. **Hasi**: 00:06:00. **Bukatu**: 00:11:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:
Bera umea zeneko irakasleak: don José González eta don Elías Pascual. Lehenengo, eskola txikira joaten ziren, sei urtera arte. Han gehienbat jolastu egiten zuten. Zazpi urterekin, eskolara pasatzen ziren. Alfonso XIII.aren argazkia zegoen bertan.

Transkripzioa
-Herriko eskolia esan dozu eta akordatzen zara irakaslia edo maistrua zein zan?
-Don Jose Gonzalez bat, eta bestia Elias Pascual. Bixekin ibili nintzan. Don Elias Pascual eta bestia don Jose Gonzalez.
-Eta zelan gogoratzen dozuz? Zelakuak zian? Gogorrak?
-Ba, ba. Honek (emakumeenak) gogorrauak. Guk hainbestekuak. Bai lelengo maistrua eta bigarrena be bai. Eta honen..., andra bat "armas tomar".
-Orduan suertia euki zenduen zuek.
-Bai.
-Zenbat urtekin hasi zenduan eskolia, gutxi gorabehera?
-Ba zazpikin edo. Lelengo txikixak eskola txikixan. Seikin orduan. A-e-i-o-u eta. Gero bazeren hola bat, bi, hiru, kontatzen, hamar, hogei arteko hola biribil batzuk, eta han bat, bi, hiru, lau... Eta kontatzen ikasi.
-Eta eskola txikixan euskeraz eitten zenduen?
-Bai, eskola txikixan bai. Gurekin ibilli zan maistriak erderaz be ez zekixen.
Cecilia: Bertako emakume bat.
(...)
-Eta eskola txikixan orduan ze hasten ziñazien, sei urte...?
-Bai, sei urte arte. Sei urtetik zortzira arte. Gero zazpi zortzikin beste eskolara.
Kontxita: zazpirako bai, seikin ez.
-Eta hor eskola txiki horretan ze ikasten zan, letrak edo?
-Etxetik bialdu eta hantxe. Bat, bi, hiru, lau, holakoxiak kontau, eta gero maistriak kontun batzuk esaten ba[zeban], ez dakit.
Cecilia: maistria ez zan tituloduna.
-Bertako emakume bat ume txikixak erabiltzeko.
-Ze izen zekan?
Cecilia: Maria.
(...)
-Eta eskola txiki hori nun zeuan?
-Aldamenian. Txikixaua. Bestia altuaua. Oin dana bat dao, baina haura txikixaua.
Kontxita: oin guarderixia badao ba. Ba txikixaua, teillatua bajuaua. Holakotxe lokal bat zan, oingo komidadeik ez zeuan. Zeretzen bankuak. Bankutan jartzen giñan eta haretxei eraitten: bat eta bi eta hiru eta lau. Kantun batzuk eingo giñutzen.
Cecilia: errezatzia izengo zan gehixen orduan. Otoitzen batzuk izengo zien gehixen.
-Eskolan [apaiz] edo zerik. Orduan ez. Republikia be bazauan eta orduan ez euan... Erregia zeuala sartu nintzan ni eskolan. Erregia, "Alfonso Trece" eskolan, kuadrua, e. "Alfonso Trece".
-Hori eskola txikixan?
Kontxita: Eskola txikixan ez, eskola txikixan ume zaintzia.
-Bat zan Riojakua, Elias Pascual, Harokua edo. Eta bestia Valladolizkua edo Salamankakua edo, ez dakit nungua zan.
-Alfonso Treceren erretratua zeunken bertan; zeozer egin behar izaten zenduen, goizian errezuren bat?
Kontxita: Ez. Gero Franco etorri zanian, gero bai. Baiña bestela ez.

5. Eskola kontuak; irakasleak

- **Erref**: ANT-059/010
- **Iraupena**: 0:03:00. **Hasi**: 00:11:15. **Bukatu**: 00:14:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:
Eskola kontuak. Neskak alde batetik eta mutilak bestetik. Irakasle bakoitzarekin zer ikasi zuten.

Transkripzioa
-Hamar-hamabi ikasle orduan eskolan?
-Neska-mutillak ez, mutillak bakarrik eta neskak bakarrik. Orduan ez euan neskak eta mutillak nahasi. Pentsau be.
Kontxita: Bi maestro eta bi maestra. Oin hemezortzi edo egongo die. Eta guk hasi ta bukau horretxekin ein giñuan.
-Esan dozu bi maixu. Eta zenbat urtera arte bakoitzakin, zela izeten zan?
-Neurri batekuak zien bixak. Nik lelengo Don Eliasekin ibilli nintzan, zortzittik hamarrera. Hamarretik hamabira Don Josekin. Harekin dibujuak eta hola bazeren. Mapia, mapak-eta egin eta... Mapia eitten giñuan ipiñi kristalian eta mapia han kalkau eitten giñuan. Kalkau.
-Cecilia: Hori erreza orduan eittia.
-Eta ze ikasten ziñuen orduan?
-Bueno. Ointxe ikasten dana.
-Matemaitikia?
-Oin danak diferente. Guk danak ikasi giñuzen eskola baten. Matematika, Geometria, Gramatika, Historia Sagrada. Historia Sagrada be bai, horrek danak nik buruz [...].
Kontxita: Esan nahi dau, liburu baten. Zeretzen lelengo "Grado Preparatorio", gero "Grado Medio" eta gero "Grado Superior". Eta hantxe zeretzen pues todo, todo.
-Orduan dana liburu baten eta handik ikasten zenduen Geometria eta...
-Moral be bai, e, Moral be.
-Eta zer ikasten zan Moralen?
Cecilia: Urbanidad.
-Edukaziñua.
(...)
-Orduan gauza asko ikasten zenduen, ez?
-Bai.
-Maixuak-eta gogorrak zien?
-Ez, ez. Norbera pixkat moldau ezkero...
Cecilia: Alumnuak izango zien formalak-eta. Orduan be danerakuak.
-Norbera pixkat formal ibilli ezkero... Sekula ez nintzan kastigau, sekula be ez. Behin egon nintzan, bai, Don Josekin, paretai.., paretian ipiñi hola eskuak-eta.

6. Marrazketarako zaletasuna

- **Erref**: ANT-059/011
- **Iraupena**: 0:01:50. **Hasi**: 00:14:15. **Bukatu**: 00:16:05
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Marrazketarako esku ona zuen Luisek.

Transkripzioa
-Gauza asko ikasten zenduen, eta esan dozu mapak edo?
-Bai, mapak.
-Kontxita: Baiña zuk dibujuak ederrak eitten ziñutzen, Luis. Harek, ez zan arkitektua? [Antigua-errotako] Migel. Eta "con este chaval se puede sacar, este chaval puede salir adelante". Gero gerria tokau zan eta kitto. Baiña linealak edo, zela eitten ziñutzen. Neri dibujua ez jatan gustatzen, baiña honi asko. Eta honek asko eitten zeben. Eske orduan eskola bukaeran ipintzen zan zein zan, eta aiuntamentua-eta juaten zien ikustera.
-Ze lan ein giñuan...
-Klaro. Orduan behintzet itxuroso...
(...)
-Dibujua nun emuten ziñuen, eskolan bertan ala aparte.
-Eskolan bertan. Eskolan dana [ikasten zan]: Gramatika, Geometria edo, dibujuak be bai, danak hantxe.
Kontxita: Gero handikan dotriñara.

7. Eskola kontuak; umetako jolasak

- **Erref**: ANT-059/012
- **Iraupena**: 0:04:40. **Hasi**: 00:16:05. **Bukatu**: 00:20:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:
Oporrak, gaur baino gutxiago. Ostegun arratsaldetan jai izaten zuten. Umetako jolasak: bule-buleka; "txirringilletan", etab. Kurtsoa amaitu aurretik, inspektorea pasatzen zen.

Transkripzioa
-Orduan eskolan ze bakaziño eukitzen zenduen?
-Hillebete uste dot tokatzen zala; ointxe bezelaxe. Oin gehixao. Agostua behintzet, agostua bai.
-Eta Gabonetan-eta jairik eukitzen zenduen?
-Ez. Gabon eguna eta bai. Bestela ez.
-Orduan opor gutxitxuao, ez?
Cecilia: Baiña gero kalian jolasian denpora guztian.
-Eta gero astian zihar eukitzen zenduen eguen atsaldetan jai?
-Bai, eguen atsaldian. Oiñ asteazkena izaten dabe, [...] eskolak. Baiña orduan osteguna.
-Eta zer eitteko aprobetxatzen zenduen?
Cecilia: basarriko lanak eitteko aprobetxau bihako zeben, ittulan eiñ eta. Kalekuak frontoera pelotara eta.
-Antxintxika eta.
Kontxita: Jolasian. Bule-buleka eta, kalderonka eta.

-Eta gero bageunzkan txirringillak. Harekin kilometruak pasatzen giñutzen, e. Hemendik Deskargara ez, baiña beheraiño, aldaparaiño bai, txirringilletan.
Kontxita: Jausi barik haura hantxe.
-Bakaziñuak esan dozu. Klasiak amaittu aurretik inspektoria agertzen zan?
Kontxita: Bai, bai. Guri etortzen jakun...
-Maistruai eta hainbeste ez. Neskai gehixao uste dot.
-A bai?
-Han egoten zien norberan izenakin ipinitta paretan, kristalian. Eta "Luis Anduaga". Baten mapia, hurrenguan beste zeren bat. Zer zeuan dibujuan eitteko ba hauraxe ein eta.
Kontxita: "A ver, venir aquí". Eta tapa!, preguntia. Maistria atzekaldetikan (ahopean berbetan).
-Maistriandako inportantia izengo zan.
Kontxita: Klaro. Eta oindiokan inspektore batek esan zebana. Edurnek orduan larogei ume ei zeuzkan, e! Eta joan zanian esan ei zeban: "Hoy he estado en Anzuola, qué bien preparados los niños con una profesora que tenía ochenta niños!" Bai hoixe.
Cecilia: Estaban en el ayuntamiento porque estaban haciendo las escuelas entonces.
Kontxita: Klaro. Oiñ esaten dabe gogorra zala. Biheko. Baiña ikisi.
(...)
Cecilia: askoz geruagokua da hori. Haura izen da gure alaben eta maistria. Oseake hori da askoz geruagoko kontua.
-Orduan inspektoria pasatzen zan?
-Bai.
-Ez urtero, baiña...
Kontxita: Nik uste dot baietz.
-Eta zer izaten zan, ume bakoitzari esamiñ txiki bat edo, pregunta batzuk edo?
Cecilia: Nik uste dot globalmente...
(...)

8. Erdara gutxi zekiten umetan; San Nikolas eguneko kanta

- **Erref**: ANT-059/013
- **Iraupena**: 0:04:30. **Hasi**: 00:20:45. **Bukatu**: 00:25:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Baserria vs. Kalea
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:
Antzuolako umeek erdara gutxi zekiten garai hartan, eta eskolan dena buruz ikasten zuten, baina ezer ulertu gabe. San Nikolas egunean mutikoak eskean irteten ziren, eta orduan abesten zuten kanta bat gogora ekartzen dute. Euskaraz hitz egitearren zigorra. Baserriko umeak vs. kaleko umeak.

Transkripzioa
Cecilia: han be ba erakutsi berdiñakin ointxe bezelaxe berdin ezin. Erantzuteko orduan be, nahiz jakin, igual espresatzen be jakin ez, zegatik erderaz, hamengo jendiak ez zekixen erderaik, epoka horretako jendiak. Oseake eskola batere erderaik jakitteke.
-Behintzet erderaz eitten giñuan [...] "Hay que aprender"!
-Baiña gauzak buruz ikasteko eta...

Kontxita: "Como loritos", dana buruz ikisi. Hara! Kantu bat kantauko dotsut, zuek kantatzen ziñuen mutillak. Pentsa eizu zelako antza emoten gontsan: San Nikolas egunian mutikuak ertetzen zeben poltsiakin eta dirua emoten zotsen. Eta pentsa eizu: "San Nicolás, san Nicolás coronado/ arsobispo muy honrado/ san Vicente san Vicente/ tu hermano mi pariente/ si nos dabis/ no nos dabis/ akillando ketastoris." Aber, "si nos dais o nos dais, aquí no nos detengais." Baiña antza, "si nos dabis no nos dabis akillando ketastoris." Pentsa eizu, ze esan nahi dau horrek? Ba guk ez genkixela, eta antzai mantza emon eta kantau; eta "ya está". Guk euskeraz genkixen eta.
-Ahalegiña eitten ziñuen baiña?
Cecilia: Derrigor ikisi biher zan, bestela kastigua zeuan.
-Kastigua, e?
Cecilia: Bai, bai. Zapatuan, nere denboran eta nere maestriak behintzat bai. Atzenengo zapatuan euskeraz eitten zebana, soka bat, narru zati bat izeten zan, zegatik nola zaren hemen kurtiderixak, soka haretan koillarra balitz bezela, haura astebarren guztian eruan bihar zeban kalian eta danian; ba haura gaizki ein zebala, euskeraz ein zebala jakitteko. Eta basarrikuak gutxiao etortzen zien eskolara, eta kalian ba beti erdera gehixao; erdeldunak be etorritta igual hemen baten batzuk.
Kontxita: haretxekin ikisi giñutzen guk.
Cecilia: harek eta kalekuak puxkat; erdeldunak-eta, batzuk beraniatzera etorritta. Gero langilliak-eta; gero kurtediri-fabrikan be erdeldunak nausi batzuk edo etorri zien-eta; haren bittartez puxkat gehixao jakin. Gero kalekuak ze eitten zeben? Ba ala! Hari basarrikuai esan erain atzenengo orduan euskeria, eta beti basarrikon bat kordoe haura txintxiliz zebala. Orduan be ba malizia. Kalekuak beti erderia gehitxuao jakin basarrikuak baiño. Zegatik basarrikuak eurixa zanian bakarrik igual etortzen zien eskolara, zegatik bestela etxian lana ein bihar zeben, ittulan edo laguntzen edo umia zaintzen edo.
Kontxita: Basarrittar azkarrak be ez danak.
Cecilia: Danerakuak.
Kontxita: Maria Irala Torrekua eta, Juanita [...] eta, matematiketan eta. Harek ez zeben faillatzen, e!
Cecilia: Baiña harek beti etortzen zien eskolara. Baiña beti egoten zien batzun batzuk.
-Orduan beti basarrittaren bat sokatxuakin?
Cecilia: Bai, beti sokatxuakin.
-Eta orduan kastigu hori ze izeten zan? Astebarru guztian e...
Cecilia: Astebarren guztian. Zapatua eta domekia. Ia hurrengo astelehenian eskolara juandakuan haura kendu eta "ya está". Hurrengo zapaturako ba aber besten bat. Besten bat... enkajau. Hola ikisi giñuan erderaz. Ondo edo geizki, ikisi giñuan behintzat. Entendidu ez, ikisten giñuana buruz ikisi. Buruz ikisi lorituan moduan.
Kontxita: faillau ezkero korrikia, ia ezin.
Cecilia: Gero oin urtiekin ikasi ze esan nahi zeban. "Por lo menos" gauzaik gehixenak.
(...)

9. Euskara vs. erdara; debekuak

- **Erref**: ANT-059/014
- **Iraupena**: 0:03:05. **Hasi**: 00:25:15. **Bukatu**: 00:28:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

• Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:
Erdaraz nola ikasi zuten. Kaleko umeak eskolara gehiago joaten ziren; kalean ere erdaldun gehiago, etab. Garai batean, erdaraz egitea dotoreagoa zen. Antzuolan egondako maisu-maistrak. Gerra garaian, Oñatin desterratua izan zen irakasle euskaldunaren inguruko aipamenak.

Transkripzioa
Kontxita: Guk basarrikuak baiño gehitxuao ikisiko giñuan euskeraz...
Cecilia: Egunero juan. Egunero jun. Basarrikuak gehixao faillau.
-Kalian egunero kanpotarrei entzun...
Kontxita: harek ez zekixen euskeraz, eta betik euskaldunak klaudikau bihar, e. Erak euskeraz ez zeben ikisten, eta guk erderaz ikisi eitten giñuan.
Cecilia: Orduan ba erderaz eittia... Ez dakit, uste dot izen zala epoka bat hola elegantiaua edo. Euskeraz bakarrik zekixena, "ze basarrittara" edo "qué casera" erderaz esaten zan.
(...)
-Orduan eskolan erderaz ein bihar?
Cecilia: Hamen sekula ez da egon maixo eta maistra euskaldunik, sekula be ez da egon.
-Beti kanpotarrak?
Cecilia: Beti kanpotarrak, esan daben Edurne hori etorri arte.
-Baina hori gerora...
Cecilia: Hori bertakua zan. Oñatiarra zan, abertzalia zan, bizi da [oinddio].
-Orduan mutur batetik bestera pasauko zan...
Kontxita: Kartzelan haura Zamoran egon zan kastigauta. Persona on bat izetetikan, ez dakigu zertan hartu zeben, eta fuera! Lelengo kartzelan; lelengo illia moztu eta herrixan pasiau eta gero kartzelara; eta gero horraittiokan konsegidu zeban etortzia. Harek, pentsa eizu, euskeria ta...
-Orduan zer egon zan, desterrauta edo?
-Bai.
-Ze urte ingurutan izan zan hori?
Kontxita: Ba hori gerra ostian.
-Ulia moztu eta egin zetsena?
Kontxita: A, hori? Treintaiseisian erten zeban, hamen treintaiseisian sartu zien, ezta, Antzuelan?
-Bai. "Septienbre veintidós".
-Ulia moztu zotsen. Eta esan dozu kaletik zihar pasiau?
Kontxita: Umillaziño gehixao ze nahi dozu ba? Antzuolan ez, hori Oñatin. Hauraxe etorriko zan lelengoko maistra euskalduna. Bueno, Mari Zugasti be.
-Aurretik Azkaraten hor zeren doña Blanca eta.
Kontxita: Ni harekin ibili nintzan. Eta itxuria danez karlistia izengo zan, eta gu ez giñan ba klase horretakuak.
-Ni don Elias eta don Jose. Bat Harokua eta bestia ez dakit Valladolid edo Salamanka edo.

10. Umetako jolasak

• **Erref**: ANT-059/015
• **Iraupena**: 0:04:15. **Hasi**: 00:28:20. **Bukatu**: 00:32:35
• **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

• Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

- Aisia » Kirola » Pilota

Laburpena:
Umetako jolasak. Txirikila; bule-buleka; kalderonka, etab. Intxaur garaian, potxo-potxoka. Garizuman, kalderonka egiten zuten. Mutilak, pilotan ere ibiltzen ziren.

Transkripzioa
-Astian zihar eskolia amaitzen zanian arratsaldian?
Cecilia: Jolasian.
-Bai, pelotara eta. Gero hortxe plazan txirringilletara. Zela esaten jako hari? Izena be ahaztu jat.
(...)
-Gero intxaur-denporan eta. Intxaur-denporan "potxo-potxoka", eta beste zeroi...
Cecilia: Guk basarrikuekin hor, guk hartu bihar izeten giñutzen lurrian zeretzen intxaurrak. Eta itxuria harek hutsak izengo zien.
Kontxita: bai, geixuak.
Cecilia: Eta esaten gontsan "saltakaiñuak", saltoka. Eta klaro, potxo-potxoka eitteko harek salto eitten zeben, ezin sartu zuluan. Eta basarrittarrak zeukanai esaten gontsan "madria", bla! Eta betia. Eta eskolara juandakuan igual jakin ez harek haura, leziño haura edo, problema haura edo. "Erakutsiko dotsut, baiña intxaur "madria" ekartzen bozu". Ekarri eta guk erakutsi. Bai ba, trukia.
-Holaxe pasatzen zan denporia. Intxaur denporan intxaurrekin.
-Zer egoten zan, sasoi bakoitzian jolas bat? Intxaur denporan...
- Intxaur denporan intxaurrekin. Intxaurra bai, eta zuk haura joten, haura joten bozu zeuretako intxaur haura.
Cecilia: Bai, zuluan sartu edo, gerturatu edo.
-Ez, jo, jo in biher.
-Garizuman ze jolas eitten zenduen?
-Garizuman? [...] Elizan.
-Txirikilliakin edo?
Cecilia: Kalderonka guk esaten gontsan.
-Ze izeten zan, urte guztian edo?
-Cecilia: Ez eukitzen zittuen bere epokak, tortoloska neskak eta.
Kontxita: Bi harri, eta hola ipiñi, eta bat hola txikixa bi puntakin, eta haundixakin tak! Salto ein zerian, ahal bazan pasau, baiña bestela gertuen. Eta hemen baldin bazan txikixak, txikixak egoten zien asko eta. Zenbat esaten dozu? Eta txikixak berrogeta hamar igual edo hogei. Haundixak baldin bazien ez ziñalako harutz aillegau, ba haundixa halako palua izeten zan eta bestia halakua. Harekin be guk asko...
Cecilia: emakumiak, gehixao emakumiak nik uste dot. Mutillak ez dakit ibiltzen ziñaten kalderonka.
-Bai, bai. Bai uste dot. Guk pelotan eta. Pelotan gehixao.

11. Pilotarako zaletasun handia

- **Erref**: ANT-059/016
- **Iraupena**: 0:02:25. **Hasi**: 00:32:35. **Bukatu**: 00:35:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Pilota
- Aisia » Kirola » Futbola

Laburpena:
Futbolean baino gehiago, pilotan egiten zuten. Futbol-zelaia, gaur dagoen tokian zegoen orduan ere.

12. Frontoi ingurua nolakoa zen

- **Erref**: ANT-059/017
- **Iraupena**: 0:01:45. **Hasi**: 00:35:00. **Bukatu**: 00:36:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Herri-kirolak
- Aisia » Kirola » Pilota
- Aisia » Taberna giroa » Jokoak

Laburpena:
Frontoi ingurua nolakoa zen. D. Jose Maria Agirreren txaleta; Altos Hornoseko injeniariarena zen. Bolalekua; idi-probak egiteko harria...

13. Neska-mutilen jolasak

- **Erref**: ANT-059/019
- **Iraupena**: 0:01:35. **Hasi**: 00:37:10. **Bukatu**: 00:38:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:
Umetako jolasak. Neska-mutilen jolasak. Txorro-morroka...

14. Errekara, mendira umetan

- **Erref**: ANT-059/020
- **Iraupena**: 0:02:00. **Hasi**: 00:38:45. **Bukatu**: 00:40:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Bainuak, errekak eta uretako jolasak
- Aisia » Mendia eta hondartza » Mendizaletasuna

Laburpena:
Errekan amuarrainak harrapatzen zituzten. Mendira umetan. Toponimia.

15. Erlijioa errepublika garaian

- **Erref**: ANT-059/021
- **Iraupena**: 0:01:40. **Hasi**: 00:40:45. **Bukatu**: 00:42:25
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Dotrina
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Politika » Gerra aurrea » 1931-1936: II. Errepublika

Laburpena:
Dotrina kontuak. Errepublika garaian eskolan ez zen dotrinarik ematen.

16. Hezkuntza errepublika garaian

- **Erref**: ANT-059/022
- **Iraupena**: 0:01:05. **Hasi**: 00:42:25. **Bukatu**: 00:43:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Politika » Gerra aurrea » 1931-1936: II. Errepublika

Laburpena:
Hezkuntza errepublika garaian. Erlijio arrasto guztiak kendu ziren eskoletatik. Niceto Alcalá Zamora Antzuolatik pasatu zen.

17. Dotrina kontuak

- **Erref**: ANT-059/025
- **Iraupena**: 0:02:30. **Hasi**: 00:45:45. **Bukatu**: 00:48:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren jarrera
- Politika » Gerra aurrea » 1931-1936: II. Errepublika

Laburpena:
Dotrina kontuak. Errepublika garaian eskolan ez zen dotrinarik ematen. Euskara eta erdaraz ikasi zuten dotrina.

18. Baserriko eta kaleko umeak eskolan

- **Erref**: ANT-059/027
- **Iraupena**: 0:01:20. **Hasi**: 00:48:30. **Bukatu**: 00:49:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Baserria vs. Kalea
- Politika » Euskara eta politika

Laburpena:
Baserriko eta kaleko umeak eskolan. Gerraosteko egoera.

19. Baserriko umeak eta eskola

- **Erref**: ANT-059/028
- **Iraupena**: 0:02:15. **Hasi**: 00:49:50. **Bukatu**: 00:52:05
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:
Baserrietan, familia handiak egoten ziren eta umeak sarritan eskolara joan gabe gelditzen ziren. Hileta-elizkizunak zeudenean ere, eskolara joateke gelditzen ziren baserriko umeak.

20. Dotrina kontuak; abadeak

- **Erref**: ANT-059/029
- **Iraupena**: 0:01:30. **Hasi**: 00:52:05. **Bukatu**: 00:53:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak

Laburpena:
Dotrina kontuak. Jaunartzea egiteko abadearen galdera guztiak zuzen erantzun behar ziren, bestela, "kalabazero" esaten zioten umeari. Antzuolan garai batean bost abade egon ziren. Azkenengo urteetan egondako aldaketak.

21. Garai bateko Antzuola

- **Erref**: ANT-059/030
- **Iraupena**: 0:02:35. **Hasi**: 00:53:35. **Bukatu**: 00:56:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Udal langileak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Herriaren nortasuna

Laburpena:
Garai bateko Antzuola nolakoa zen. Udal langileak. Aurrezki kutxa.

22. Ohitura zaharrak: argizaiolak; Domu Santuko opilak

- **Erref**: ANT-059/037
- **Iraupena**: 0:03:05. **Hasi**: 00:59:25. **Bukatu**: 01:02:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:
Argizaiolak; serorak. Domu Santuko opilak. Ohitura zaharrak.

23. Maristen ikastetxea Antzuolan

- **Erref**: ANT-060/001
- **Iraupena**: 0:04:30. **Hasi**: 00:00:00. **Bukatu**: 00:04:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ondasunen galera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Fraideak

Laburpena:
Maristen eskola. Kanpotik ere mutil asko joaten zen bertara ikastera. Ume mordoa ibiltzen ziren bertan. Komentua zelakoa zen. Gerra garaian komentua nola erre zuten azaltzen du.

24. Gazte-gaztea zela hasi zen zapata-lantegian lanean

- **Erref**: ANT-060/003
- **Iraupena**: 0:03:55. **Hasi**: 00:06:00. **Bukatu**: 00:09:55
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Zapatagintza
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:
Maristetan oso denbora gutxi egin zuen. Gazterik hasi zen lanean zapatagintzan. Garaiko zapata klaseak. 13 urteko ume baten lana zein izaten zen. Bertako zapatak inguruko herrietan saltzen zituzten. Oinetakoen konponketa. Gerrarekin batera, dena bertan behera utzi behar izan zuten. Zapata-lantegiko jabea herriko alkate zen eta ihes egin behar izan zuten.

25. Antzuolako abarketaria

- **Erref**: ANT-060/005
- **Iraupena**: 0:01:10. **Hasi**: 00:10:55. **Bukatu**: 00:12:05
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Merkataritza, dendak (kokapena)

Laburpena:
Abarketaria. Abarketen inguruko kontuak.

26. Gerra aurreko prezioak

- **Erref**: ANT-060/006
- **Iraupena**: 0:01:02. **Hasi**: 00:12:05. **Bukatu**: 00:13:07
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak

Laburpena:
Gerra aurreko prezioak buruan ditu oraindik.

27. Zapatak saltzera herriz herri

- **Erref**: ANT-060/007
- **Iraupena**: 0:00:33. **Hasi**: 00:13:07. **Bukatu**: 00:13:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Zapatagintza

Laburpena:
Zapatak saltzera inguruko herrietako ferietara joaten zen.

28. Tropak nola sartu ziren herrira

- **Erref**: ANT-060/008
- **Iraupena**: 0:02:25. **Hasi**: 00:13:40. **Bukatu**: 00:16:05
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:
Tropak nola sartu ziren herrian. Deskargatik behera etorri ziren. Iluntzean sartu ziren soldaduak Antzuolan. Milizianoek atzera egin ahala, zubi bat, komentua... erre zituzten. Frontea Elgetan geratu zen. Nazionalak Antzuolatik pasatu ziren, baina gerora soldadu asko izan zituzten herrian.

29. Gerra garaian Telleriarenean lanean

- **Erref**: ANT-060/015
- **Iraupena**: 0:03:13. **Hasi**: 00:22:37. **Bukatu**: 00:25:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ekonomia gerra garaian

Laburpena:
Gerra garaian, Telleriarenean hasi zen lanean, soldaduentzako gerrikoak eta bestelakoak egiten. "Guarnizioneria". Zenbat kobratzen zuten. Neska asko egon ziren lanean larru-lantegian. Bere lana zein zen (1937-39). Ondoren Soraluzera joan zen lanera. Bareño-ren larrutegia.

30. Jende asko Soraluzera lanera

- **Erref**: ANT-060/016
- **Iraupena**: 0:02:55. **Hasi**: 00:25:50. **Bukatu**: 00:28:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak
- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak

Laburpena:
Soraluzera joan zen lanera, "Fábrica de cuchillos"-era. Hasieran trenez joaten ziren; gerora autobusez. Herritik mutil asko joaten ziren bertara.

31. Antzuolatik Soraluzera lanera

- **Erref**: ANT-060/018
- **Iraupena**: 0:02:25. **Hasi**: 00:30:10. **Bukatu**: 00:32:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak

Laburpena:
Soraluzera joan zen lanera, "Fábrica de cuchillos"-era. Bertako lana nolakoa zen; zer egiten zuten. Produkzioaren zati handi bat nora saltzen zuten.

32. Neska asko lantegietan

- **Erref**: ANT-060/019
- **Iraupena**: 0:01:15. **Hasi**: 00:32:35. **Bukatu**: 00:33:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak

Laburpena:
Antzuolatik neska asko Bergarara joaten ziren lanera. "Hilaturas de Bergara" zabaldu zutenean Antzuolan, herriko neska asko bertan geratu ziren.

33. Soraluzeko industria

- **Erref**: ANT-060/021
- **Iraupena**: 0:01:00. **Hasi**: 00:34:20. **Bukatu**: 00:35:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak

Laburpena:
Industria garrantzitsuak Soraluzen. Atxotegi, Amutxastegi, etab. Lantegi asko herritik kanpo joan ziren.

34. Gerraosteko egoera ekonomikoa; kanpotik jende asko bertara lanera

- **Erref**: ANT-060/022
- **Iraupena**: 0:02:00. **Hasi**: 00:35:20. **Bukatu**: 00:37:20

- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Boom industriala
- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak

Laburpena:
Gerraostean egiten zen guztia saltzen zen. Kanpotik jendea etortzen hasi zeneko kontuak. Kanpotar batek oporretatik bueltan lagun gehiago ekartzen zituen berarekin. Kanpotarrak langileak izan dira eta segituan atera zuten bizimodua aurrera.

35. Industriaren gorakada 60. hamarkadan

- **Erref**: ANT-060/023
- **Iraupena**: 0:01:45. **Hasi**: 00:37:20. **Bukatu**: 00:39:05
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Boom industriala

Laburpena:
60. hamarkadatik aurrera, industriak demaseko gorakada izan zuen. Beharbada kalitate gutxiko produktuak, baina irteera zutenak.

36. Inguruko herrien arteko hartu-emana

- **Erref**: ANT-060/027
- **Iraupena**: 0:04:30. **Hasi**: 00:42:30. **Bukatu**: 00:47:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Aisia » Jai-giroa » Beste toki batzuetara jaietara
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Herriaren nortasuna

Laburpena:
Herrien arteko lehia. Antzuola eta Bergara. Gaurko egoera zein den. Orain Bergaratik doaz Antzuolara lanera. Lehenago, gainera, inguruko herriekin ez zegoen horrenbesteko harremanik; jai egun berezietan bai, baina bestela bakoitza bere herrian geratzen zen. Emakumea lan-munduan betidanik.

37. Antzuola inguruko euskalkiak

- **Erref**: ANT-060/028
- **Iraupena**: 0:02:50. **Hasi**: 00:47:00. **Bukatu**: 00:49:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:
Euskara desberdinak inguruko herrietan. Euskalkiak. Erdaraz egiteko joera. Lehenago jende asko Arabara joaten zen erdaraz ikastera.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-26

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com